

Småfjärilar på slätterängar

Svartvit säckmal *Coleophora albella*

Svinrotvecklare *Eucosma scorzonera*

(Slättergubbemal *Digitivalva arnicella*)

svinrotvecklare

svartvit säckmal

Många fjärilar har minskat mycket i takt med att blomrika marker som slätterängar har försvunnit. I ett åtgärdsprogram för hotade småfjärilar på slätterängar ingår två gotländska arter: **svartvit säckmal** och **svinrotvecklare**. Dessutom ingår slättergubbemalen som dock inte förekommer på Gotland. Namnet på åtgärdsprogrammet till trots, så är flertalet lokaler idag inte slätterängar utan andra blomrika marker.

Svartvit säckmal är unik eftersom äggen kläcks redan inne i honan och den således lägger larver. Dessa läggs på **backglim** eller **tjärblomster**. Larverna lever först inuti frökapslarna och spinner sedan en säck som den lever i. Förpuppningen sker troligtvis i säcken och fjärilen flyger från slutet av maj till slutet av juni. De lever i öppna örtrika torrängspartier och kalkhällmarker. De enda sentida svenska fynden av arten är enstaka individer från vägkanter på Gotland.

Svinrotvecklare påträffas på blomrika marker där svinrot finns och antagligen lever larverna i svinrotens blomkorgar. Fjärilen kan ses flyga i slutet av maj och början av juni samtidigt som svinrotens blommor. Arten är sällsynt i Europa och i Sverige finns den på Gotland och en nyligen återupptäckt lokal i Närke. Gamla fynd finns också från Öland. På Gotland har det visat sig att den verkar förekomma främst i öppningar i tallskog, t.ex. ledningsgator, vägkanter och hyggen, men också i slätterängen.

Hot

Det stora hotet mot arterna är att arealen av slättermark och andra blomrika marker har minskat mycket de senaste 200 åren. Enbart på Gotland har ytan av hävdade ängen minskat med 99 % på 150 år! Många marker som betas i dag har alldeles för hårt betestryck för att fjärilarna ska kunna trivas där. Det har gjort att andra blomrika marker blivit allt viktigare, t.ex. ledningsgator, vägkanter, hyggen och före detta ängs- och betesmarker. Även dessa blomrika marker krymper, och i synnerhet i före detta ängs- och betesmarker växer gläntorna igen.

En av lokalerna för svartvit säckmal. Buskskiktet skapar variation men kan på sikt bli ett hot om det växer sig för tätt.

Så här kan du gynna småfjärilarna!

För fjärilarna är det viktigt att fjärilslarverna hinner utvecklas klart innan deras värdväxter slås av eller betas. Här är några åtgärder som kan gynna arterna:

- Skapa solvarma gläntor. I gläntor som är vindskyddade kan temperaturen bli betydligt högre än i helt öppna områden.
- I slättermarker med svinrot, backglim eller tjärblomster, bör man tillämpa sen slätter och man kan gärna ”slarva” lite med slättern i kanterna. Det samma kan man säga om skötseln av vägkanter och ledningsgator.
- I betesmarker med värdväxterna bör man ha ett lågt betestryck och gärna ett sent betespåsläpp. Man kan gärna ha ett betesfritt år då och då.
- Igenväxande före detta betesmarker kan vara ypperliga för arterna, men de kan behöva röjas då och då för att inte växa igen helt.

Vad är ett åtgärdsprogram?

Åtgärdsprogram tas för närvarande fram för en mängd hotade arter som behöver särskilda åtgärder för att kunna bevaras för framtiden. Åtgärdsprogrammet för hotade småfjärilar har tagits fram av länsstyrelsen på Gotland, som också ansvarar för att åtgärderna utförs. Programmet finns att ladda ner på naturvårdsverkets hemsida, www.naturvardsverket.se.

Kontakt

Annika Forsslund, 010-223 93 70 annika.forsslund@lansstyrelsen.se

David Lundgren, 010-223 92 67 david.lundgren@lansstyrelsen.se

Koordinatorer, åtgärdsprogram för hotade arter

www.lansstyrelsen.se/gotland

